SAİB TƏBRİZİ

Seçilmiş əsərləri

İkinci bölum :

QƏSİDƏLƏR ve TƏKBEYTLƏR

QƏSİDƏLƏR

I

Səpibdir hər yana əxtər şükufə,
Edibdir yer üzün gövhər şükufə.
Qopubmu Yusifin ağ köynəyindən?
Müəttərdir, müəttər hər şükufə.
Elə bil yüz-yüz ağ şamlar alışmış,
Qara qəlbə olub rəhbər şükufə,
Başında ağ çətir tutmuş gəlintək,
Dayanmış çöhrəsi əsmər şükufə.
Oyanmış röyadan cümlə ağaclar,
Deyir, sanki gəlib məhşər, şükufə.
Süleyman təxtinə çatmaq dilərmi,
Açıbdır göylərə şəhpər şükufə?
Budaqlar üstünə gövhər düzübmü?
Olubmu inciyə məhzər şükufə?
Necə ki, yolları qışda qar örtər,
Budaqda o qara bənzər şükufə.
Gümüş əndam nigara bənzəri var,
Bağa öz örpəyin örtər şükufə. –
Bu ağ çalma gülü heyran edibdir,
Olubdur güllərə mehvər şükufə.
Gedib gül bağına sən şadlıq eylə,
Açıbdır, gör, necə dəftər, şükufə.
İpəkdən hüsnünə bir pərdə salmış,

Giribdir örtüyə dilbər şükufə.
Qoparıb çadırı bir yana atmış,
Axı boz çadırı neylər şükufə?
O ağ şamlar edər hər yanı aydın,
Gümüşdür, yoxsa ki, mərmər şükufə?
Elə bil süd axır mərmər sinədən,
Düşər torpağa hər dəm tər şükufə.
Buluddur gövdəsi sərvin deyirsən,
Büllurdan da gözəldir hər şükufə.
Özündədir qələm də, ağ kağız da,
Çəkər öz hüsnünü əzbər şükufə.
Necə Məryəm Məsihanı böyütdü,
Qucaqda meyvələr bəslər şükufə.
Uşaq öz barmağından süd əmən tək,
Verər hər meyvəyə cövhər şükufə.
Nədəndir şirin olmuş, heç bilirsən?
İçibdir bəlkə də kövsər şükufə.
Civəni güzgüdə gördünmü, titrər?
Suda, bax, öyləcə titrər şükufə.
Gecədən feyz alar qəlbin o günlər,
Saçar çün ətrafa ənbər şükufə.
Gümüştək aləmi ağ rəngə tutmuş,
De, məhtabdır, gümüşdür, zər, şükufə?
Səhər də məhtabı görmək dilərsən,
Edibdir bağları zivər şükufə.
Xərabət piritək bu tazə üzlə
Olubdur qəlblərə sərvər şükufə.
Dönübdür bağ yolu ağ kəhkəşanə,

Tökülüb torpağa əxtər şükufə.
Ayağın altına qu tüklərindən
Sanırsan ki, sərib bəstər şükufə.
Səhərlər ulduzu kim gördü göydə?
Dönübdür ulduza yeksər şükufə.
Şərabı şişədən süz camı sən də,
Budaqdan hey düşür tər-tər şükufə.
Sanırsan ki, beşikdə İsa dindi,
Şaha xoş mədhilər söylər şükufə.
Şah Abbas naminə zər sikkə vurmuş,
Olubdur gör, necə zərgər şükufə.
Ədalət hökm edir dünya üzündə!
Küləklərdən tapıb qəhmər şükufə.
Müəttər eyləmiş güllər fəzanı,
Olub başdan-başa ənbər şükufə.
Sözün başın buraxma, bəsdi, Saib,
İpəkdir, ya da ki, məxmər şükufə.
Sözün şəkkər kimi şirin də olsa,
Zərərdir çox ola şəkkər şükufə.
Dua eylə ona bu gül bağında,
Dua eylər ona çün hər şükufə.
Onun iqbalı daim aydın olsun,
Kama çatsın o pak gövhər şükufə.

II

Hüsnünə ayna tutan da olubdur heyranı,
Ola bu gözlərim o tərli çöhrə qurbanı.

O qara saçların, bir də ki, al ləblərinin,
Tərifi gör, necə tutmuşdu bütün dünyanı.
Sən susanda elə bil sakit olur gözlər də,
Başlayır yer üzünün sən güləndə tufanı.
Günəş heyrətdə qalıb səndəki bu cazibəyə,
Səndən ayrılmağa yoxdur günəşin imkanı.
Sanki püstə içi tək dünya düşübdür şəkərə,
Nə vaxt ki, püstə ləbin oldu şəkkərin kanı.
O ipək saçlarına valeh olub sünbüllər,
Güllərin çöhrənə baxcaq pozulur sahmanı.
Qədəhi almış ələ gül üzündə şəbnəmtək,
O tərli çöhrə olur sanki gövhər ümmanı.
O əyri qaşları yağmur dolu üfüq kimidir,
O pünhan etdi fəqət qibleyi-müsəlmanı.
Elə ki, hüsnünün əfsanəsi cahana düşüb,
Yusifin tərifinin bağlanıbdı dastanı.
O qara gözlərin zülmət gecənin bəxşişidir,
Odur ki, İsfahanın sürməsi olub fani.
Ol üstə qalmaz üzərrik, onu nahaq gəzmə,
Od dəyər tərk eləyər şeh o güli-xəndanı.
Əgər o bircə dəfə hüsnüdən niqabı ata,
Çölləri tərk eləyər Leylinin də kərvanı.
O odlu çöhrəyə baxsa sönər gözün nuru,
Necə ki, atəş olan yerdə tər buxarlanı.
Həyadan ağ üzünə baxmağa üzüm gəlməz,
Kəbab edibdi məni ol cəmali-nuranı.
Gülə yaxınlıq edən qönçə tez güdaza gedər,
Çıxıb da seyr eləmə naz ilə gülüstanı.

Cəmalı Zöhrədi, nəqqaş ona baxa bilməz,
Gərəkdi fürsət edib rəsm edə o pünhanı.
Piyalənin dibini töksə torpağın qanı.
Kimə deyim sözümü, özgə bir kəsim yoxdur,
Deyə o yara məni məhv edibdir hicranı.
Ya naz edə, ya qəzəb, naümid olan deyiləm,
Onun məhəbbətindir çünki canımın canı.
Onunla bitdi daha dilruba gözəllik də,
Onunla tərk elədi təxti-eşq-sultanı.
Cahana hakim olan ol vüqarlı Abbas şah
Həmişə münsif edib öz işində imanı.
Necə əyər başını dərs alanda tüllablar,
Ona əyərdi başın kim olaydı mehmanı.
Günəş kimi yeri var fəxr edə fələk onla,
Tutardı hörmətini ölkənin hər insanı.
Ona itaət edər Zöhrə ilə Mürrix də,
İşarət etsə durar göylərin də cövlanı.
Acıqla baxsa sədəf qoynunu açar yarışa,
İnan ki, gövhər olar göyləri də leysanı.
Çəkibdi bəd əməlindən əlin bu çərxi fələk,
Dəyişmiş idi o öz hökmü ilə dövranı.
Qılıncı Qaf dağına vursa idi hiddətlə
İki bölərdi yəqin şəmşiri o qalxanı.
Apardı torpağa bayquş xəraba həsrətini,
Bütün bu ölkədə bir ev viranə olmuş hanı.
Dua gəlir əlimizdən, ona dua eləyək,
Olubdu Saibin hər dərdinin o dərmanı.
Onun əlilə bu ölkə büründü al qumaşa,

«Çaharbağ» oldu gülüstan, o verdi fərmanı.

III

Dərya təbim şərdə çün gövhərəfşan eyləyər
Ağzını açmaz sədəf, dürrü o pünhan eyləyər.
Xızr tək hərdəm qələm zülmət mürəkkəbdən çıxar,
Ağ vərəqlər üstünü bir sünbülüstan eyləyər.
Leylinin kərvanı tək səf-səf duranda beytlər
Hər sözün bülbül kimi ahənglə əfqan eyləyər.
İlhamım məşşatə tək hər dəm sözə ziynət vurar,
Sanki solmuş qönçəni o bir də əlvan eyləyər.
Bu nəfəs ki, məndə var hər bağçaya qoysam qədəm
Şəbnəmi ahım odu ləli-dərəxşan eyləyər.
İlhamım səs salsa, bağban bağdakı bülbüllərə-
Qönçənin qoynun ömürlük qanlı zindan eyləyər.
Qarğılar tuti qanadıyla bəzər öz hüsnünü,
Harda ki, odlu qələm bir nəğmə dastan eyləyər.
Şerimin misraların qövsü-quzeh eylər səma,
Gün mənim rəyimlə öz hüsnün nümayan eyləyər.
Duzlu sözlərdir düşən hərdəm qələmdən dəftərə,
Məna süfrəm çün qələmdanı nəməkdan eyləyər.
Nil qədər məna axıtdı misra müddətdir qələm,
Yusifi-Kənan təbim hüsnüylə tüğyan eyləyər.
Yazdığım mənaların bir zərrəsin tapsa, inan -
Təşnələr ol zərrəni bil, abi-heyvan eyləyər.
Nobaharda xatirinçin bircə gül açsa əgər
Sübh tək o qönçə gül dünyanı xəndan eyləyər.

Qızların qəlbi kimi nazik xəyalım var mənim,
Bağçama İsa dəmin hər anda ehsan eyləyər.
Gör, bu dövranın əlindən nə çəkir göydə günəş,
Yenə o öz nurunu dünyaya ehsan eyləyər.
Fitnəli göz sanma ki, sakit olur göylər kimi,
Heç inanma, sussa da batində tüğyan eyləyər.
Bülbülün şaqraq səsi getməz qulağımdan mənim,
Sanma ki, qönçə mənimlə bəhsə imkan eyləyər.
Kim Zəfərxandan mənim tək sonsuz hörmət gördüsə
Bir inamla şerdə bu fikri elan eyləyər.
Yandırıb könlümdə o mehri-məhəbbət şəmini,
Bu məhəbbətlə, inan, hər dərdə dərman eyləyər.
Gül kimi ilhamı açsa pərdəni rüxsardan,
Şübhə yox Xaqanini şerilə heyran eyləyər.
Çün səxavətdə bütün dünyada məşhur olmuş o,
Bir qərib insan görər, hörmətlə mehman eyləyər.
Al şəfəqlərdən qılınc vermiş ona dövran özü,
Bircə hökmüylə şehi bağda o bağban eyləyər.
Hökmü gəzdikcə nəsim tək yer üzün başdan-başa
Kimdə bu cürət olar zülfü pərişan eyləyər.
Sübh onun hökmüylə ağ geydirdi bir-bir şamlara,
Bu səbəbdən göy üzün şamlar çırağban eyləyər.
Ey ağam, gör ki, nə vaxtdır düşmüşəm səndən uzaq,
Bu uzaqlıq Saibin qəlbin, inan, qan eyləyər.
Cəm olub cümlə müqəddəslər, tez ol dil aç, qələm,
Biriya insana insan can da qurban eyləyər.
Sən uzat hümmət əlin, şahim, nəvasız bülbülə,
Gör, necə söz mülkünü şerim gülüstan eyləyər.

Sən könüllərdə nə vaxtdır ki, nigəhban olmusan,
Harda olsan haq səni xalqa nigəhban eyləyər.

IV

Bəzəyib çalmasını öndə hökmdar gedər,
Düşüb ardınca onun xalq da ki, naçar gedər.
Çox təəccüb, küçələrdə niyə qan axmır axı?
Xalq əvamdır qabağın kəssə də divar, gedər.
Dövranın gərdişi məzlum eləyib xalqı tamam,
Yox geri dönməsinə əldə ixtiyar, gedər.
Daşda qalmış ləpiri bəzi ağız gövdələrin,
Qəzəb ilə doludur sanki bir anbar gedər.
İy çəkiblər bu gönü qalın adamlar elə bil,
Mişk üçün çəksə əgər min cürə azar, gedər.
O, qarışqa boğazından çıxarar qılçığı da,
Muncuq üçün ilanın ağzına aşkar gedər.
Hər zaman yoxlamağa getməyir o xəstələri,
Sağalıb durmasına bilsə ümid var, gedər.
Ayağı altına baxmaz o təkəbbürdən, inan,
Bir nəhəng tək sinədə hiddəti xar, gedər.
Yüz gəmi udmağa ümmanda o qəddar gedər.
Desələr ki, şirin ağzında qızıl vardır əgər,
Tamahından o, şirin ağzında oynar, gedər.
Sındırar başını öz məqsədinə çatmaq üçün,
Əyri yolla desələr gizli, ya aşkar, gedər.
Onun addım səsini kim eşidə kar olacaq,
Sanki daşlıqdadı o, yolda nahəmvar gedər.

Deyəsən məsti-xumardır elə ləngər vurur hey,
Mığmığa sancsa onu, onda çəkər car, gedər.
Bir ayağı yəhərə yetsə, gedər qəbrə biri,
Mərkəzin dövrəsinə sanki o pərkar gedər.
O adamlar ki, canın qoydu fəqət ziynət üçün,
Bilmədi qəlp çıxana yoxdu xiridar, gedər.
Saib, onlar ki, şikəst olmuş əgər bəxtindən
Görə bilmir ucalıb qarşına divar, gedər.

TƏKBEYTLƏR

* * *

Nə qədər naz edəcəksən, a kaman kaşlı yarım,
O kamanın oxuna dözməyə yoxdur qərarım.

* * *

Elə möhkəm qurulub qaşlarının hər kamanı
Onları çəkməyə mən xəstədə o qüvvət hanı?

* * *

Nərgiz kimi ol gözlərə aldanma, amandır,
Məzlum görünən zalimin hər zülmü yamandır.

* * *

Abrunu təkmə hədər, böylə misal var, deyəsən;
Qurumuş arxa ümid var ki, gələr su təzədən.

* * *

Xəncərin bircə baxışda kəsərin billəm o dəm,
Qaşının ovxarını bilməyirəm, bilməyirəm!

Ehtiyatla bax o yatmış gözəlin gözlərinə,
Vay o dəmdən oyanıb baxsın o gözlər də sənə.

* * *

Yoxsulluğun əlindən təzə xilas olan kəs,
Təəccübdür, yoxsula necə laqeyd baxır bəs?

* * *

İki şey istərəm dünyada dövrandan, inan,
Sən yanımda olasan, hicr də qalxa aradan.

* * *

Ahımın atəşi o qaşlarına etməz əsər,
Bəs nə sözdür ki, deyilər kaman otda əyilər.

* * *

Təzə açmış çiçəyim, çox uzağa getmə ki, sən?
Yol kənarında gülü tez qoparar yoldan ötən.

* * *

Küçədə torpaq ilə oynayan o oğlana bax.
Kim ki, nadandı bu dünya onu bil, oynadacaq.

Elə ağır keçir illər əyilibdir belimiz.
Yola saldıqda ili bayram edir ellərimiz.

* * *

Gülmə ey gənc, bu ağarmış saçımın mənası var,
Bil ki, bu dünyada hər dağ başına yağmır o qar.

* * *

Nə qədər zülm eləyirsə, düzü bu dünya bizə,
Onu tərk et, deyə hökm etməyirik qəlbimizə.

* * *

Qəlbimin atəşi qalxmazsa çinar qəddə əgər,
İnanan olmayacaq dərdlərimə bircə nəfər.

* * *

Kim meyə meyl eləsə bil ki, pərişan olmaz,
Kim görüb tövbə edən sonra peşiman olmaz?!

* * *

Zülfü afət, teli fitnə, o qara xalı bəla.
Vay o gündən ki, bu kafirlər hələ əlbir ola.

Sübhə tək qalsam əgər bir də xəyalıyla onun
Açmaram gözlərimi, başıma açsa min oyun.

* * *

Neçə qəlbi şişə tək vurdu daşa, eylədi zar,
Bil ki əfsanə imiş «yar ürəyi nazik olar».

* * *

Yoxsulun eyninə gəlməz qocalıq dərdi, inan,
Dərd odur ki, diş ola, amma çörək tapmayasan.

* * *

Zülfünün dərdi ki, hansı ürəyi aram edər,
Bu ümidlə yaşayıb hər gününü axşam edər.

* * *

Zahidi qayma qədəm basmağa meyxanəyə sən,
Meyi, meyxanəni təhqir eləyirsən niyə, sən.

* * *

Nə səbəb oldu yarın zülfü bizə olmadı ram,
Niyə bilmir ki, onun atəşinə odlanıram.

Gah ürək ovlayır o, gah da olur çox mehriban,
Əlaman ol fitnəkar saçlar əlindən, əlaman!

* * *

Kəsilə əlləri kim ki, bizi al qanə çəkib,
O pərişan saçına sübh sağı şanə çəkib.

* * *

Sinəm yarıdır bir daha dağ çəkmə, amandır,
Rəhm eylə mənə zülfə daraq çəkmə, amandır.

* * *

Saqi, çəkmə gözünü məndən, elə bir də kərəm,
Al əlimdən bu camı, yoxsa özümdən gedərəm.

* * *

Sevgidən xali olan baş bədənə yükdür, inan,
Kuzə boş oldu onu almaz ələ arif olan.

* * *

Mey satanlar küçəsində paxılın yoxdu yeri,
Paslı qabda mey əgər qalsa heç olmaz əsəri.

Doğru söz ox kisindir, düz dəyəcəkdir nişana,
Oğul istər kişitək tab gətirə bilsin ona.

* * *

Söz uzandıqca azaldar özünün qiymətini,
Hər kəsi mədh eləyən tez salar öz hörmətini.

* * *

Dinləyən arif olarsa natiqə ilham verər,
Qönçə sakit durmasa bülbül fəğan eylər məgər?

* * *

Sözün mənasındadır söz deyənin qüdrəti,
Çün ətrindən bəllənər hər gülün lətafəti.

* * *

Söz çıxıb dağ başına, qələmin dili haça,
Qəlbim qələmə döndü, mən bir söz ovlayınca.

* * *

Kağız üstə hər kəsin inildəsə qələmi
Bil ki, qələm tutanın başından aşıb qəmi.

Hövsələsiz adamla səfər etmə heç zaman,
Ş ar kimi partlayacaq adicə bir təmasdan.

* * *

Gəlişinlə gedişin öz əlində olmayıb,
Bu dünyada günlərin bəs necə keçdi, Saib?

* * *

Sinəmin yarasın kim gözəsə iynə ilə,
Yenə çatmaz bu tikanlar da ola iynə belə.

* * *

Ey güldərən, bu bağ da ehtiyatla dolan sən,
Nigaran gözlərini şəbnəm çəkmir əlindən.

* * *

Fələk aman vermədi arzuya çatsın ürək,
Arzuma çatmaq üçün nadan olaydım gərək.

* * *

Kimə qayğ ı edirəm, qayğ ım dönür dərd olur,
Müşkülünü açdığ ım boynuma kəmənd olur.

Qəlbimin şişəsini sındıran ol yara deyin.
Ki, sınıq qəlbdə sağalmaz daha bu yara, deyin.

* * *

Sübh açılmışdı daha, sakit oturmaq nə üçün,
Ahını qasid elə, yanına göndər o külün.

* * *

Bircə gün ömründə kim aşiq olubsa dünyada,
Olsa da kafər, qiyamət günü azaddı o da.

* * *

Gözlərim yaşlı, ürək qəmli, dilim ahla dolu,
Nə bileydim ki, çətinmiş bu qədər eşq yolu.

* * *

Aşiqindən sonra məşuqə onun qədrin bilir,
Fərhad öldükdə nə çəkmişdi Şirin, Şirin bilir.

* * *

Güllərin rəngini sormaqla əzab vermə ona,
Hansı bülbül ki, qəfəsdə göz açıbdır cahana.

Bu qələmdan kim təng oldu mənə çün aləm,
Dərimi dillərə salsa, salacaq indi qələm.

* * *

Qədəmim dəysə çəmənlik bozarıb torpaq olar,
Lalənin bir dağı qəlbimdə dönüb min dağ olar.

* * *

Bir nəfər buğdayi dilbər nəsibim olsa nə qəm,
Mən məgər həzrəti Adəm nəvəsindən deyiləm?!

* * *

Kim paxıllıq tozunu silsə ürəyindən əgər,
Gözlərində yer üzü tazə gülüstana dönər.

* * *

Kim ağlının gözüylə su dünyanı seyr edər,
Torpağın altında da rahat yatıb dincələr.

* * *

Nə məsciddən xeyir gördüm, nə meyxanə çatır dadə,
Daha başqa yerim yoxdur gedim, indi bu dünyadə.

Qürbətə bağlama bil, tərk eləmə tez vətəni,
Hər quşun öz yuvası, hər kişinin öz vətəni.